

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

Asia: kirjallinen lausunto, HE 195/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta

Kuntoutuksen toimialayhdistys (KTAY) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 2 ja 3 luvun muuttamisesta. Sairausvakuutuslakia ehdotetaan muutettavaksi muiden muassa siten, että fysioterapeutin käynnit ilman lääkärin lähetettä olisivat korvattavia enintään neljä kertaa kalenterivuodessa. Pykälä olisi uusi. Tässä toimialayhdistyksen lausunnossa keskitytään ensisijaisesti fysioterapeuttien hoito- ja tutkimuskäyntejä koskevaan ehdotukseen.

Fysioterapian tuomisella kelakorvausten piiriin on vahvat perusteet

Tuki- ja liikuntaelinongelmat ovat 2020-luvulla yhä keskeisin syy lääkärikäyntiin avoterveydenhuollossa. Lääkärikäyntien lisäksi niistä aiheutuu palvelujärjestelmälle ja kansantaloudelle kustannuksia mm. suurena määränä sairauspoissaoloja. Tule-ongelmat ovat syynä noin kolmasosaan työkyvyttömyyseläkkeistä. Ajoissa toteutetulla fysioterapialla, mukaan lukien omahoidon ohjaus, on tutkitusti mahdollista estää tai hidastaa työ- ja toimintakyvyn heikkenemistä ja ongelmien pahenemista. Sillä, että ainakin osalle ihmisistä löydetään apu varhaisemmassa vaiheessa ja näin estetään raskaampien palvelujen tarve, voidaan arvioida olevan myönteisiä vaikutuksia mm. tavoitteessa hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvua.

Esityksen arvioidaan vaikuttavan myönteisesti väestön terveydentilaan ja siten vähentävän osaltaan hyvinvointialueiden työtaakkaa. Lisäksi tuki- ja liikuntaelinvaivojen kuntoutuksella on vaikutusta vanhuuden toimintakykyyn ja vanhuspalveluiden tarpeeseen. Kustannusten säästyminen ei toteudu pelkästään lyhyellä aikajänteellä vaan asiallinen ja oikein toteutettu kuntoutus vaikuttaa pitkään, parantaen ja pidentäen työuria sekä mahdollistaen ikäihmisten itsenäistä selviytymistä ja kotona asumista.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelee moniammatillinen joukko ammattilaisia ja nopea pääsy oikealle ammattilaiselle parantaa keskeisesti sekä hoidon laatua että kustannustehokkuutta. Fysioterapeutin suoravastaanotolle ohjautuisi selvä osa tule-vaivoista kärsivistä asiakkaista, jolloin lääkärikäyntejä vapautuisi perusterveydenhuollosta. Asiakkaat hyötyisivät mm. siten, että heillä olisi mahdollisuus saada heti ensikäynnillä neuvoja ja ohjeita oireiden lievittämiseen. Muutoksella tuetaan ennaltaehkäisevään ja varhaiseen hoitoon panostamista sekä pyritään vähentämään perusterveydenhuollon kuormitusta. Lisäksi tavoitteena on hyödyntää eri ammattiryhmien osaamista nykyistä paremmin.

Ehdotusten yksityiskohtaisempi tarkastelu

Esitetty neljän kerran rajausta vuosittaisiin, ilman lähetettä tehtäviin ja korvattaviin käynteihin, on alhainen. Korvattavien käyntimäärien korottamista kuuteen tai mieluummin kahdeksaan, on harkittava painokkaasti. Liian tiukasti rajattu korvattavuus tulee johtamaan ainakin osan asiakkaista kohdalla siihen, että hoito saadaan käyntiin, mutta sen tulokset /vaikutukset jäävät osittaisiksi. Näin siitä syystä, että hoitokertoja on yksinkertaisesti liian vähän. Tämä taas kuormittaa asiakkaita, ammattilaisia sekä laajemminkin palvelujärjestelmää. On muistettava, että asiakkailla tulee olemaan

selvä itse maksettava osuus käyntikerroista, mikä varmasti ohjaa palvelujen käyttöön siten, että niistä on asiakkaalle todellista hyötyä.

Korvattavuuden laajentuessa fysioterapiaan, kotitalouksien kustannukset madaltuisivat kyseisiin palveluihin tehtyjen matkojen osalta. Jatkossa näihin terveydenhuollon palveluihin tehtävistä matkoista kotitalouksien maksettavaksi koituu vain omavastuuosuus. Tällä olisi myönteisiä vaikutuksia etenkin pienituloisten talouden ja palvelujen saavutettavuuden kannalta.

Esityksen arvion mukaan fysioterapian suoravastaanotto lisäisi korvausmenoja noin 7,5 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 2025, 2026 ja 2027. Tehdyt kustannus-hyötyanalyysit ovat osoittaneet, että fysioterapian kustannukset ovat pieniä verrattuna saavutettaviin säästöihin, kuten työkyvyn palautumiseen ja sairauspoissaolojen vähenemiseen. Kela-korvaukset toivon mukaan kannustavat asiakkaita hakeutumaan hoitoon aiemmin, ennen kuin vaiva kroonistuu tai pahenee. Tämä puolestaan vähentää pitkäaikaisempien ja kalliimpien hoitojen tarvetta, mikä on hyödyllistä niin potilaille kuin koko terveydenhuoltojärjestelmälle. Fysioterapian varhainen ja oikea-aikainen käyttö voi vähentää pitkän aikavälin hoitokustannuksia.

Kuten yllä todetaan, fysioterapian sairausvakuutuskorvausten palauttaminen ja korvauksen myöntämisestä vakuutetuille ilman lääkärin lähetettä, on tarkoituksenmukainen uudistus, mutta esityksen yksi keskeinen haaste on käyntimäärien rajaaminen (esityksessä neljä). Toteutuipa suoraikäntien lukumäärä millaisena tahansa, tulee asiakkaille antaa jatkossa oikeus kelakorvaukseen kaikista lääkärin läheteellä annetuista fysioterapiapalveluista. Nämä lääkärin läheteellä toteutetut palvelut tulee korvata ilman käyntimäärärajoitusta.

Kohdat, joissa on pyritty arvioimaan esityksen vaikutuksia, kuvaavat hyvin palvelujärjestelmästä saatavan tiedon tasoa. Kun tietoa ei ole tai sitä ei ole saatavissa järkevässä muodossa, on vaikutusten arviointi varsin haasteellista. Siksi kohdan 4.2.2.1 toteamus siitä, että ehdotusten vaikutuksista on tärkeää tehdä jälkiarviointia hyvinvointialueiden talouteen suhteessa väestön palvelujen saantiin sekä hyödyntää tietoa yksityisen sairaanhoidon korvausjärjestelmän mahdollisessa jatkokehittämisessä, on tärkeä. Hyvinvointialueiden järjestämisvastuusta saatavan tietopohjan kehittämistä on jatkettava määrätietoisesti.

Lopuksi

Esityksen tavoitteet ovat varsin oikeansuuntaisia. Muutosten arvioidaan johtavan kohti keskeisiä palvelurakenteiden ja sisältöjen uudistamisen tavoitteita kuten palvelujen saatavuuden parantaminen, kustannusten kasvun hillintä ja perustason palveluiden vahvistaminen. Fysioterapian käytön laajentumisen voidaan arvioida vähentävän paineita lääkäreiden vastaanotoilla, koska usein vaivat eivät edellytä lääkärin osaamista. Esitystä tukevat fysioterapeutin suoravastaanotoista saadut kansainväliset ja kansallisetkin tulokset.

Fysioterapia on hyvä esimerkki palvelusta, jossa yksityisellä sektorilla on osaamista ja kapasiteettia. Toteutuessaan esitys tulee kohentamaan kansalaisten mahdollisuuksia saada laadukkaita perustason kuntoutuspalveluita asuinpaikasta riippumatta. Fysioterapian rooli tuki- ja liikuntaelinsairauksien hoidossa sekä leikkauksista toipumisessa on laajalti tunnustettu kotimaisissa ja kansainvälisissä tutkimuksissa. Fysioterapia on olennainen osa monen potilaan kuntoutusprosessia, ja sen on todettu parantavan potilaan pitkän aikavälin hyvinvointia ja elämänlaatua.

Ystävällisesti,

Jarno Talvitie
toiminnanjohtaja
jarno.talvitie@hyvinvointiala.fi
puh. 050 5695 755